GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacţiunea şi administraţiunea:
· Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22. „Gazeta“ iese Mercurea, Vinerea şi Duminecа.

Preţulŭ abonamentului:
Pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Ţerĭ esterne pe şése lunĭ 14 fr., pe anŭ 28 francĭ.

Anulŭ XLVII.

Se prenumeră:
la poştele c. şi r. şi pe la dd. corespondenţĭ.

Anunciurile:
una serie garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiăcare publicare. — Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 8. Vinerĭ 20 Ianuariu st. v. 1884.

Braşovŭ 20 Ianuariu st. v.

Earăşĭ o tristă şi umilitóre afacere. Ea nu privesce pe funcţiunarii numiţĭ séu aleşĭ din graţia guvernului ungurescŭ, ci pe funcţionarii bisericei, aleşĭ de poporu, pe preoţimea nóstră.

Preoţii noştri, cari pĕna acuma au fostŭ unŭ razîmŭ şi unŭ scutŭ credinciosŭ alŭ poporului românŭ, carĭ au trăitŭ, au luptatŭ şi au muritŭ împreună cu poporulŭ în vremurĭ bune şi rele sunt adĭ ameninţaţĭ de a devení din şeraii lui Dumnedeu slugile unui guvernŭ de partidă care îĭ teroriséză şi îi umilesce neîntreruptŭ de unŭ lungŭ şîrŭ de anĭ încóce.

Domnii Tisza-Trefort au ajunsŭ deja aşa de departe încâtŭ tractéză pe prelaţii şi preoţii noştri ca pe nisce funcţiunarĭ ai d-lorŭ, cari ar avé misiunea de a lucra după cum le comandă d-lorŭ pentru realisarea ideei de statŭ, ce este representată astădĭ de partida aşanumită „liberală“ maghiară din dietă séu, cum îi mai dicŭ, „tiszaistă.“

Abia a trecutŭ unŭ jumătate de anŭ de cândŭ ministrulŭ de culte Trefort a adresatŭ faimósa scrisóre episcopului unitŭ dela Gherla, în care a ofensatŭ în modulŭ celŭ mai bruscŭ clerulŭ unitŭ puindŭ pe episcopulŭ Szabo înainte ca modelŭ pentru meritele ce şi le-a căştigatŭ acesta, pentru ca statulŭ, în care trăimŭ, sĕ înceteze de a mai fi statŭ poliglotŭ, şi acum vine acelaşŭ minisru şi într'o ordonanţă cu data 18 Ianuariu a. c., publicată în fóia oficială din Pesta, iea o mĕsură din cele mai ofensătóre şi umilitóre pentru preoţimea greco-orientală şi pentru căpetenia ei.

E vorba de aşa disa „milă împerătéscă“ séu ajutorŭ, subvenţiune ceo- primesce archidiecesa gr. or. pentru preoţii lipsiţĭ s. a. dela statŭ de mulţĭ anĭ încóce. Acéstă subvenţiune se datéză încă de pe timpulŭ regimului Schmerlinghianŭ. Ea s'a datŭ mai ântâiu archipăstorului Şaguna, care dispunea de suma ce-o primea după buna s'a judecată şi consciinţă şi a şi sciut'o folosí spre binele bisericei şi alŭ culturii poporului. Dela mórtea Metropolitului Şaguna încóce ajutorulŭ anualŭ, în sumă de 25,000 fl. se administră şi împărţă de cătra consistoriu. Acum s'a hotărîtŭ în consiliulŭ şi capulŭ ministrului de culte Trefort ca subvenţiunea din vorbă se nu se mai împartă între preoţii lipsiţĭ de cătră autorităţile superióre bisericescĭ, ci de cătră ministrulŭ însuşĭ cu încungiurarea acestorŭ autorităţĭ. Décă se dîce, că ministrulu va asculta şi părerea Metropolitului înainte de a decide, pe carĭ preoţĭ se-i remunereze, aceste sunt numai vorbe góle, căcĭ mai pe urmă declară totŭ acelŭ ministru, că nu se consideră nicidecum obligatŭ de a primí propunerile Metropolitului.

Preoţii noştri numeau ajutorulŭ, celŭ capetaŭ în urma subvenţiunei de 25000 fl., „milă împerătéscă“ şi observămŭ, că o asemenea subvenţiune s'a datŭ mai tărziu şi Metropoliei unite. Metropoliţii în persónă erau aceia, carĭ în puterea încrederei, de care se bucurau la guvernulŭ de atuncĭ primeau acea sumă şi dispuneau ei însişĭ, cum scieau mai bine, asupra ei.

Acum înse vine Trefort şi câtŭ pentru biserica gr. or. transilvană, declară că nu mai are încredere nicĭ în Metropolitulŭ, nicĭ în consistoriu şi de aceea voiesce ca elŭ insuşĭ sĕ împartă mila directŭ la preotii românĭ, cari se voru adresá earăşĭ directŭ la dênsulŭ. Nu înţelegemŭ acéstă dovadă de neîncredere încâtŭ privesce persóna Metropolitului, după ce scimŭ, că dênsulŭ a făcutŭ şi face atâtea servicii estraordinare guvernului cu risiculŭ chiarŭ alŭ védei şi alŭ popularităţii sale. Neincrederea nu póte fi dér sorgintea nouei mesurĭ ministeriale, ci d-lŭ Trefort are planurĭ mai departe bătătóre; dênsulŭ voiesce a se folosí şi de acéstă mică subvenţiune spre scopurĭle de totŭ profane ale intereselorŭ de partidă, în alŭ cărorŭ serviciu se află.

Numai aşa putemŭ înţelege condiţiunea ce-o pune ministrulŭ, ca preotulŭ, care ar voi se céră ajutorŭ se arate „câte limbĭ“ vorbesce şi că, décă are copii, la ce scólă i-a datŭ se înveţe. Se 'nţelege că d-lŭ Trefort voiesce se premieze numai pe preoţii carĭ vorŭ sci bine unguresce şi carĭ vorŭ trămite copii lorŭ la scóle maghiare.

Scopulŭ e dér veditŭ şi trebue numai sĕ se mire omulŭ, că asemenĭ ordonanţe ministeriale sunt cu putinţă la noi în anulŭ alŭ optŭ-decĭ şi patrulea alŭ veacului disŭ alŭ culturei şi alŭ libertaţii popórelorŭ.

Încheiamŭ pentru adĭ. Vomŭ mai revení asupra acestei afacerĭ ruşinóse, care, credemŭ, că va face sĕ se deştepte odată şi preoţimea nóstră din letargia, ce a cuprins'o; pănă atuncĭ dicemŭ cătră acela, care a trebuitŭ se sufere unŭ asemenea afrontŭ dela patronulŭ seu:

Eată urmările faptelorŭ tale neprecugetate!

Cronica evenemintelorŭ politice.

Propunerea deputatului W u r m b r a n d a cadutŭ, precum se putea prevedé. C a m e r a a u s t r i a c ă a trecutŭ peste ea la ordinea dilei. Caracteristicŭ este înse că tóte propunerile au fostŭ respinse; chiar şi propunerea de trecere la ordinea dilei motivată nu sa primitŭ şi din acéstă împrejurare „N. fr. Presse“ conchide la o slăbiciune a maiorităţii şi speră că, deşi a fostŭ impiedecată pentru momentŭ decretarea limbei germane de l i m b ă a s t a t u l u i, totuşĭ este speranţă, că acésta cestiune va fi în curêndŭ pusă din nou la ordinea dilei şi resolvată. Da, décă ar mai fi posibilŭ unu ministeriu Herbst, dér ni se pare că o asemenea schimbare este adĭ imposibilŭ.

Marţĭ séră a fostŭ în Bucurescĭ o intrunire de deputaţĭ şi senatorĭ. Au asistatŭ şi miniştri, precum şi d. I. C. Brătianu. S'a discutatŭ c e s t i u n e a r e v i s u i r e i C o n s t i t u ţ i u n e i. A fostŭ vorba de a se face o apropiere între proiectele Senatului şi Camerei cu acela alŭ d-lui C. A. Rosetti.

Cetimŭ în „Naţiunea“:

„Sunt mai multe cestiunĭ dintre carĭ dela unele atêrnă interesele nóstre cele mai vitale; ear altele privescŭ hotarele ţerei, precum şi starea nóstră economică, carĭ cestiunĭ au remasŭ tóte pendente. Mai ântaiŭ este c e s t i u n e a D u n ă r e i, asupra căreia în atâtea rêndurĭ amŭ atrasŭ atenţiunea opiniunei publice şi a guvernului. Ce se face cu acestŭ mare litigiŭ? Esistă unŭ tratatŭ care a resolvatu cestiunea în contra intereselorŭ şi a drepturilorŭ României, tratatŭ la care statulŭ românŭ n'a luatŭ parte şi care, prin urmare, nu este obligatorŭ pentru elŭ. Cum remâne cu aplicarea lui? Are elŭ putere de lege internaţională? Fi-va elŭ supusŭ la o revisuire? Oficioşii noştri şi cei dela Viena ne spunŭ că, în urma intrărei României în faimósa ligă a păcei, cestiunea Dunărei remâne i n s u s p e n s o. Fórte bine! Dér décă mâne va conveni statului românu de a nu mai lua parte în constelaţiunea formată de alianţa austro-germană, ce se va întêmpla atuncĭ? Nu va veni óre Austro-Ungaria susţinuta de Germania sĕ pretindă aplicarea stipulaţiunilorŭ tratatului din Londra, ceea ce se póte întêmpla chiarŭ neeşindŭ din a lorŭ constelaţiune de nu vorŭ mai avé trebuinţă de noi? Eată dilema din care caută se eşimŭ câtŭ mai curêndŭ, căcĭ, în situatiunea actuală a lucrurilorŭ, cestiunea Dunărei stă suspendată pe capetele nóstre, şi răpesce statului românŭ orĭ-ce libertate de acţiune. Ea represintă lanţulŭ ce ne leagă de carulŭ politicei austro-germane, fără ca noi sĕ putemŭ sĕ'lŭ sfărâmămŭ cândŭ interesele nóstre ne vorŭ cere se-o facemŭ.

„Dér cestiunea A r a b - T a b i e i cum stă? Eată mai multŭ de doi anĭ de cândŭ acestŭ litigiŭ este resolvatŭ prin o înţelegere între puterĭ. Orĭ-câtŭ de păgubitóre a fostŭ pentru noi am primit'o pentru a pune capêtŭ unei situaţiunĭ delicate. Cu tóte aceste, decisiunea puterilorŭ nu se aplică. Împrejurulŭ Silistrĭei urméză a esistá o zonă neutră de mai multe kilometre, pe care Bulgaria o stăpâneşce de faptŭ. În o broşură scrisă cu multă competinţă s'a aretatŭ însemnătatea regularei acestei cestiunĭ. Ea a remăsŭ însĕ astădĭ în starea de mai înainte, şi guvernulŭ nu face nimicŭ spre a-o duce la unŭ sfêrşitŭ.

„Totŭ aşa se petrecŭ lucrurile şi la V u l c a n ŭ. Se disese, că cestiunea este tranşată, se dedese chiarŭ asigurarea, că se resolvase în favórea statului românŭ. Dér în dilele din urmă amŭ vedutŭ, că ministrulŭ ungurescŭ a declaratŭ în camera dela Pesta, că nu s'a decisŭ încă nimicŭ.“

„Afară de aceste cestiunĭ mai sunt şi altele carĭ atingŭ înteresele nóstre. De esemplŭ cestiunea d ă r â m ă r e i f o r t ă r e ţ e l o r ŭ b u l g a r e de pe malulŭ Dunărei. În privinţa României s'a aplicatŭ tractatulŭ din Berlinŭ în unŭ sensŭ judaicŭ în cestiunea israelită şi în cestiunea Dunarei; óre remâné-va elŭ literă mórtă pentru malulŭ dreptŭ alŭ Dunărei?“

„Totŭ aşa suntemŭ în dreptŭ a şcí ce se face cu lucrările, cu carı s'a însarcinatŭ Austro-Ungăria la porţile de ferŭ? S'a permisŭ Austro-Ungariei la Berlinŭ sĕ ocupe insula Adahkaleh în unŭ modŭ provisoriŭ, şi acestŭ provisoriu se vede că se schimbă în o posesiune definitivă, ca şi în Bosnia şi în Erţegovina. Óre tóte folósele ce decurgŭ din tractate sĕ fie pentru Austro-Ungaria, şi tóte pagubele pentru noi?“ —

Ne puteamŭ aşteptá la aceea, că S t a r c e v i c i a n i i sĕ fie declaraţĭ şi ei la rêndulŭ lorŭ de nişce aliaţĭ ai puternicului Ţarŭ. O telegramă trămisă din Bucurescĭ cătră foile din Pesta şi Viena dice: „Mai multe personalităţĭ conducĕtóre ale partidei S t a r c e v i c i a n e au sositŭ din Agramŭ aicĭ (în Bucurescĭ) şi au avutŭ conferenţe cu câţiva corifei ai oposiţiunei (române), cari sunt cunoscuţĭ cá rusofilĭ.“ Suntemŭ curioşĭ se vedemŭ combinaţiunile ce le vorŭ face numitele foi în urma acestei descoperirĭ sensaţiunale croato-russo-române.

„Kölnische Ztg.“ spune, că este autorisată a afirmá, că Italia a întratŭ în a l i a n ţ a g e r m a n ă - a u s t r i a c ă cu aceleaşĭ condiţiunĭ, carĭ au fostŭ subscrise de ceilalţĭ duoi contractanţĭ. „Sĕ presupunemŭ, dîce ea, că Francesii ne atacă pentru a ne luá Elsaţia-Lotaringia. Décă Rusia, în acéstă eventualitate, remâne liniştită, se abstine de pregătirĭ resboinice şi proclamă neutralitatea ei, nicĭ Austria, nicĭ Italia nu vorŭ fi ţînute sĕ ajute pe Germania în aceste condiţiunĭ. Dér din contra, déca Rusia s'ar înarmá şi ar fi pe cale de a se uní cu Francia, c a s u s f o e d e r i s va întrá în vigóre pentru Italia ca şi pentru Austria. Acesta

este sensulŭ, décă nu litera tractatului. Pe de altă parte „Naţional-Ztg.“, care nu e mai puţinŭ oficiósă decâtŭ Gazeta de Colonia, reeditézǎ informaţiunile ale acestei din urmă într'o notă, care pare a fi oficiósă. Ce putemŭ conchide din aceste informaţiunĭ confuse si contradictorii, — se întrébă „Le Temps“ din Paris — décă nu că marele cancelarŭ îşĭ petrece timpulŭ făcêndu pe publiculŭ europeanŭ se pérdă urma planurilorŭ sale, şi că gasesce ausiliarĭ în presa germană pentru deplinirea acestei stratageme?

Din Constantinopolŭ se scrie, că ambasadorulŭ rusescŭ de N e l i d o v s'a îmbiatŭ ca mijlocitorŭ între înalta P ó r t ă şi F a n a r ŭ. Acésta, ce e dreptŭ, s'a şi aşteptatŭ de câtva timpŭ. După cum se aude, dlŭ Nelidov a pusŭ marelui viziru condiţiunea, ca Porta se esecute fermanulŭ relativŭ la denumirea episcopilorŭ bulgarĭ în deosebitele provincii. Ambasadorulŭ rusescŭ s'a adresatŭ şi directŭ la Fanarŭ trămiţêndŭ ca mijlocitorŭ pe secretarulŭ ambasadei Ónou. Acesta conchiămà duoi membri ai sinodului şi duoi consiliarĭ mireni, şi le declarà, că unica putere, la care are a se adresà sântulŭ sinodŭ şi consiliulŭ mirénŭ, este marea putere ortodocsă Rusia, care e gata a face totŭ ce e cu putinţă, spre a apĕrá pe corelegionarii sĕi. Rusia înse numai atuncĭ póte interveni, décă mai ântaiu va fi oficialŭ împuternicită la acestŭ pasŭ de către cele duóĕ corporaţiunĭ. Cei de faţă respinseră propusa mijlocire a Rusiei.

In b u d g e t u l u R u s s i e i pe anulŭ 1884 sunt, între altele, înscrise 24,661,126 ruble pentru construirea unorŭ căi ferate strategice şi 50.000,000 ruble pentru restabilirea întăririlorŭ dela Sebastypolŭ.

Protocolulŭ încheiatŭ dilele acestea între Mancini şi Decrais cu privire la c a s s a r e a c a p i t u l a ţ i u n i l o r ŭ î n T u n e s i a conţine următórele dispositiunĭ: Pedépsa cu mórte nu se póte esecutá asupra supuşilorŭ italianĭ, fiindŭ că în Italia ea de facto s'a cassatŭ. Certe publice se vorŭ aplaná parte pe cale diplomatică. parte înaintea tribunalului celui nou. Competenţa curţii de apelŭ din Algeria e recunoscută. Décă tribunalulŭ are sĕ judece vr'unŭ supusŭ italianŭ, atuncĭ trei din cei şése asesorĭ trebue sĕ fie Italianĭ. Diarele „Diritto“ şi „Bersagliere“ îşĭ esprimă bucuria, că prin subscrierea acestui protocolŭ se întăréscŭ relaţiunile amicale cu Francia. „Diritto“ mustră de nou foile germane, că promovézǎ anumite tendinţe, carĭ în Italia nu-sŭ cunoscute. Reuniunea democratică italiană din Tunesia a telegrafatŭ lui Crispi, ca se protesteze în contra cassărei jurisdicţiunii consulare. Crispi rĕspunse, că elŭ va face totŭ ce va puté.

Cestiunea limbilorŭ în Austria.

(Continuare.)

Dr. Rieger; (continuandŭ.) Mărturisescŭ, că faţă de deputatulŭ Lienbacher, n'am idei destulŭ de clare despre noţiunea statŭ, căcĭ şi în sciinţă sunt duóĕ vederĭ în privinţa acésta. Pe de-o parte vederea autonomiştilorŭ, carĭ privescŭ statulŭ ca o institutiune spre a apĕrá dreptulŭ şi-ĭ atribuescŭ numai acea problemă, ce póte trage în sfera sa, ceea ce se póte ajunge prin conlucrarea întregei populaţiunĭ. Părerea contrară este aceea, de a crede, că statulŭ are, de a promová înainte de tóte fericirea şi binele popórĕlorŭ sale şi de a trage tóte în sfera sa. Opiniunea acésta purcede de acolo, că priceperea supuşilorŭ este mărginită, că ómenii s'ar prăpădi în noroiu, décă nu i-ar comandá; cea d'ântâiu d'intre cele duóĕ părerĭ este negreşitŭ cea mai dréptă.

Dér liberalii, după cum sûntŭ astădĭ la noi, ceru omnipotenţa statului. Tótă puterea se concentréza la ei la masa ministerială. Miniştrii firesce sunt responsabilĭ. Firesce câte odată dela masa ministerială sĕ guvernézǎ şi fără responsabilitate, până cândŭ miniştrii au maioritatea în partea lorŭ. Masa ministerială este unŭ feliu de claviatură. Cândŭ jocĭ cu mânile pe ea — se miscă tótă claviatura, adecă preţurile. În alŭ duoilea registru alŭ acestei claviaturĭ jócă gendarmaria şi miliţia, ca sĕ dé registrului de desubt mai mare însĕmnătate. Este caracteristicŭ, că liberalii îşĭ află idealulŭ lorŭ în acésta procedere. Urmarea acestei procederĭ este, că caută, sĕ concédă, ca statulŭ sĕ se amestece în tóte, sĕ admită socialismulŭ statului. Este lucru firescŭ că, concedêndŭ statului omnipotenţa, atuncĭ şi lucrătorii tragŭ din aceea consecinţele, şi dicŭ, că nu este dreptŭ, ca nouĕ din dece părţĭ din câştigŭ sĕ capete capitalulŭ şi noi lucrătorii sĕ murimŭ de fóme, nu este bine, ca ómeniĭ, carĭ lucră mai puţinŭ sĕ mânce mai multŭ şi statulŭ este chematŭ, ca sĕ fericéscă pe toţĭ ómenii, elŭ caută sĕ îngrijéscă şi pentru noi. Ca criteriu alŭ limbei statului a produsŭ dep. Liehmbacher numai aceea, că statulŭ publică legile sale în limba germană, că tecstulŭ legilorŭ este germanŭ. Dar apoi sĕ va dice, că nu numai ministeriulŭ, dér şi locotenința, judecătoriile, preturile, căpitănatele poliţaii trebue sĕ fie nemţescĭ. Acésta merge în infinitŭ. D-vóstră sciţĭ, că statulŭ se face câte odată neplăcutŭ. Esecutorulŭ de dare păşesce de multe orĭ ca unŭ omŭ tătăritŭ, trebue sĕ fie şi acela nemţescŭ (rîsete cu hohotŭ.)

Pentru că nu credŭ, că nu veţĭ băgă şi astfelŭ de lucrurĭ în lege, nu potŭ votá pentru cuvêntulŭ „limbă de statŭ“. O limbă de statŭ cum vi-o închipuiţĭ D-v. în Austria astădĭ nu este cu putinţă, chiarŭ nicĭ într'unu înţelesŭ mai restrînsŭ. Astădĭ statulŭ vorbesce cu Dalmaţia în limba italiană şi elŭ vorbesce şi prin gura dietei, acésta credŭ, că nu o veţĭ puté negá. Décă se vorŭ aflá mijlócele, prin carĭ se stabilesce legatura cu puterea centrală, atuncĭ interesele statului sunt asigurate. Cum stau astădĭ lucrurile sĕ întrebuinţézǎ la autorităţile centrale limba germană mai cu sémă, acésta zace în relaţiunĭ şi nu se póte tăgădui.

Dep. Liembacher a întrebuinţatŭ asemĕnarea, că cu unu Slovacŭ nu se va vorbí franţusesce. Limba slovacă este numai unŭ dialectŭ alŭ limbei cehice, ca şi cum este limba germană din Salzburg unŭ dialectu alŭ limbei germane. Eu nu credŭ, că deput. Liembacher a voitŭ sĕ bajocoréscă pe Slovacĭ, dér prin aceea a vrutŭ sĕ dică, că este absurditate, a grăi către unŭ omŭ într'o limba, pe care elu nu o grăesce. Noi încă nu vremŭ, ca statulŭ sĕ vorbéscă către ómenii sĕi în altă limba, decâtŭ în limba aceea, pe care o înţelegŭ ei, pentru că acésta ar fi nedreptŭ.

Ce avantage are poporaţiunea germană de aceea décă limba germană este limba de statŭ? Prin aceea, că nouĕ ni-se face nedreptate, sĕ înalţă sentimentulu naţionalŭ, décă ni-se impune o limbă, pe care noi nu o înţelegemŭ? Nemţii n'au din aceea nici unŭ folosŭ, şi noi mare pagubă. Omulu, care a făcutŭ mai multŭ pentru unirea Germanii, v'au sfătuitŭ sĕ vĕ mulţămiţi cu relaţiunile din Austria şi eu socotescŭ, că Bismarck pricepe lucrulŭ multŭ mai bine, decâtu dep. Tomasczuk. Este aşadér pălăria lui Gessler, care voiţĭ, ca sĕ o puneţî într'unŭ paru, spre a umili pe Slavĭ, spre a le arătá, că altă naţiune îi guvernézǎ. Décă voiţĭ binele Austriei, atuncĭ sĕ nu atingeţĭ córdele. care vibréza la noi pré tare.

Acésta n'ar puté aduce statului nicĭ unŭ avantagiu şi nicĭ D-vóstre. Décă este în interessulŭ statului de a avé numai o limbă, atuncĭ ar puté fi în interesulŭ Austriei de a avé numai o religiune. Ve rogŭ sĕ nu uitaţĭ, că după resboiulŭ de 30 de anĭ era macsima „Cujus regio, illius religio“ si că a doua religiune nu voiea sĕ sufere şi sub acestŭ principiu s'a întrodusŭ la noi contrareformaţiunea. Concedŭ, că astădĭ, acésta ar fi fórte cu anevoie. Décă voiţĭ o limbă germană de statŭ în Austria, atuncĭ voiţĭ şi unŭ statŭ germanŭ în Austria. Austria n'a fostŭ statŭ germanŭ şi nicĭ astădĭ nu este statŭ germanŭ. Naţiunalitatea germană este în Austria în minoritate. Dér nu punŭ pe acésta nicĭ o greutate. Eu nu vĕdŭ în Austria unŭ statŭ de naţionalităţĭ, ci Austria este unŭ complexŭ de staturĭ. Totdéuna s'a vorbitŭ de statele austriace şi de statele dinastiei austriace, de statulŭ austriacŭ s'a vorbitŭ numai sub regimentulŭ lui Bach. Astădĭ avemŭ unŭ statŭ austro-ungarŭ. Dep. Beer ne-a vorbitŭ de împerătésa M a r i a T e r e z a. Totŭ respectulŭ pentru a c é s t ă d a m ă e s c e l e n t ă. (Oho sgomotóse, strigărĭ pfui! în stânga fluerăturĭ. Preşedintele sună clopoţelulŭ. **Dr. Rieger** (cu voce tare): Totŭ respectulŭ pentru acéstă damă escelenta (noue şuerăturĭ) Suntemŭ în parlamentulŭ austriacŭ şi nu voiŭ suferi ca sĕ mĕ tractaţĭ astfelŭ, căcĭ de nu veţĭ isprăvi'o curêndŭ cu parlamentarismulŭ. Fiulŭ Mariei Terezei, împeratulŭ Iosifŭ, a păşitŭ în urmele ei

FOILETONŬ.

Portrete maghiare contimporane.

(P a l a t u l ŭ d i n F ă r c ă d i n ŭ.)

În vremea aceea, cândŭ iobăgia ungurului şi claca ciocoiului sugrumá de gâtŭ şi ţinea ferecaţi în lanţurĭ pe părinţii noştri, spunŭ bĕtrânil, că în ţéra Haţegului în satulŭ Fărcădinŭ, trăiá unu vrednicŭ şi fruntaşŭ Românŭ cu numele Iuonu Nopcia, vĕrŭ din fraţi cu Iuonŭ Huniadŭ Corvinulŭ, alu cărui vitejiă numai Mihaiŭ Vitézulŭ o întrecea.

Iuonu Nopcia adunase şi grămădise în casa şi ograda sa atâta bogăţiă, în câtŭ se dice, că àmbla cu obiele de mĕtase în opincĭ, şi acéstă bogăţiă l'a înălţatŭ până la mărirea de nemeşŭ şi baronŭ; dér elŭ şi ca nemeşŭ şi ca baronŭ rĕmăsese totŭ Românŭ şi hăţeganŭ avêndŭ o purtare blândă şi milósă cu némulŭ lui.

Venì înse o di fatală şi sosì dela „t a b l a c r ă i é s c ă“ Ungurulŭ Verbóczy cu „c o n s t i t u ţ i u n e a a p r o b a t ă ş i c o m p i l a t ă“, séu cum dicŭ Ardelenii:

„Aprobata şi compilata,
„Care a mâncatŭ pe tata.“

şi scris-aŭ în cartea de legĭ a Ardélului: că toţĭ nemeşii, baronii şi grofii, carĭ încă nu îşĭ-au lăpĕdatŭ legea, portulŭ şi graiulŭ românescŭ nu mai sunt Românĭ, ci nemeşĭ, baronĭ grofĭ ungurĭ; căcĭ Românĭ sunt numai aceia, carĭ sunt iobagĭ şi clăcaşĭ.

De atuncĭ încóce, baronii urmaşĭ ai lui Ioanŭ Nopcia lăpĕdatu-sau de némulŭ lorŭ şi dândŭ mâna cu Ungurii, clădit-aŭ în Fărcădinu, cu a iobagilorŭ muncă şi sudóre, unŭ strălucitŭ şi pomposŭ palatŭ baronescŭ, de unde, cu pipa în gură şi cu cărbaciulŭ în mână, cârmuiau ţéra Haţegului după maxima lui Ludovicŭ celui Mare „L'état c'est moi“ şi după legile nemeşescĭ „K u t h i a t e r e m t h e t h e“ cu paragrafi de „plesniturĭ de cărbaciŭ“ pocnite pe spinarea iobagiului românŭ.

Obiceiurile şi datinele celor-lalte curţĭ domnescĭ, — aşa numiaŭ iobagii palaturile boerescĭ, — în curêndŭ s'au înrădăcinatŭ şi la curtea din Fărcădinŭ, unde, pentru cei cârmuiţi, procedura judecătorésca erá scurtă şi sumară: banca şi beţele la îndemâna pandurilorŭ şi cărbaciulŭ în mâna judecătorului, atâta erá totŭ ce se cerea la dile de judecată. Şi dile de judecată se ţineau mai totdéuna, de câte orĭ boerii şi jupânesele se ospĕtau şi chefuiau la palatŭ. Apoi chefurĭ şi ospĕţurĭ erau câte dile într'unŭ anŭ. Boerii şi curtenii din palatŭ nu cunosceau dile de lucru, pentru ei tóte dilele erau scrise cu roşu în Călindarŭ.

De câte-orĭ pocniturile de cărbaciŭ, tropotele ciardaşului, zurăiturile pintenilorŭ, cântecele lăutarilorŭ şi chiuiturile de „Élhen“ străbăteau din palatŭ în coliba ţĕranului, pe a cărei ferestră vêntulŭ aruncá fără milă plóie şi zăpadă peste copilaşii golăşei, ghemuiţi într'unu colţŭ şi trĕmurându-le dinţii în gură de fóme şi de frigŭ, — în totdéuna sĕrmanulŭ chiriaşŭ pe viaţă alŭ colibii, presêmţindŭ apropiarea judecăţii, oftá greu şi gânditorŭ; căcĭ sciá din păţaniă, că chefulŭ boerescŭ are sĕ-lŭ plătéscă spinarea desmoştenitului iobagiŭ.

Dér de obiceiŭ după rîsŭ urmézǎ plânsŭ şi după seninŭ viforŭ vine, care restórnă şi nimicesce totŭ, ce se pune în calea lui. Primăvéra anului 1848 se ivesce: Luminósele ici dile alungă întunereculŭ cu a lui domniă seculară şi aurora sórelui dreptăţii pune în mişcare inimile Românilorŭ aprinse de dorulŭ libertăţii. Diua mântuirii se apropiă. Românii se mişcă. Gróză şi spaimă cuprinde pe tiranĭ. **15 Maiŭ** 1848 bate înveselitorŭ la uşa colibii ţĕranului românŭ. Multŭ mai sunt frumóse dilele de primăvéră, dér o di de primăvéră atâtŭ de frumósă ca diua de 15 Maiŭ 1848 numai soru-sa iubită diua de **11 Iuniu** 1848 mai este în analele Românilorŭ.

Boerii de pe valea Streiului şi a Jiului alergau în ruptulŭ capului la palatulŭ din Fărcădinŭ; dér de astădată nu pentru a chefuí, nu pentru a se ospĕtá séu a rostí vre-o judecată, ci pentru a se sfătuí şi a chibzuí, care în cătro s'apuce şi ce se facă. Cuprinşĭ de gróză şi temêndu-se amarŭ de mâna sorţii. Nemeşii îşĭ perduseră capulŭ, numai baronulŭ Vasile Nopcia, domnulŭ de atuncĭ alŭ palatului, îşĭ păstrase cumpetulŭ şi redicându-se din graiŭ aşa grăí:

„Boerĭ! D-vóstră sciţĭ ca şi mine, că noi suntemŭ Românĭ unguriţĭ, dér ca se mai facemŭ din poporulŭ românŭ, unŭ poporŭ ungurŭ n'o mai credŭ. Viaţa română e ca şi a salciei, ea se prinde orĭ-unde, şi cu câtŭ o tai, cu atâtŭ cresce mai frumosŭ şi capĕtă mai mare putere. Goţii şi Hunii, Gepizii şi Avarii, Turcii şi Tatarii nu putură stînge pe Românĭ şi décă ei

și a dusŭ în împlinire tóte consecențele ideiloră loră. Elŭ a făcută fiasco cu acésta și împeratulŭ Leopold a trebuită sĕ restabiléscă starea de mai înainte. Apesarea limbei germane a produsă reacțiunea de atuncĭ. Interessulŭ statului nu cere prin urmare limba statului. Se vorbesce de Italia irredenta, care voiesce se ocupe Tirolulŭ sudicŭ. Credețĭ, că este bine pentru unitatea statului, décă vețĭ octroá Italianiloră limba germană?

V'așŭ mai atrage atenția asupra unui momentu politicŭ. De regulă unŭ stată sustă prin principiile și macsimele, prin carĭ s'a născută. Décă Austria în viitoră sĕ va mai întinde în vre-o parte, atuncĭ se sĕ póte întinde numai spre Sudŭ. Credețĭ d-v., că noi vomŭ face cucerirĭ morale la Slavii meridionalĭ, décă ĭi vomŭ întêmpina cu stégulă limbei germane ca limbă de statu? S'a disŭ, că țéra originară este germană. Dér ce a făcută provincia primitivă Austria pentru statulă actualŭ Austria? Statulŭ Austriĕi s'a născută prin aceea, că staturile Boemiei au chiamatŭ dinastia austriacă pe tronulŭ lorŭ și esemplului lorŭ le-au urmatŭ și staturile Ungariei. Formarea statului austriacŭ nu este nicidecumŭ unŭ meritŭ alŭ țerii originare.

Nascerea statului austriacŭ e a se ascrie politicei înțelepte de stată a casei austriace, care totdéuna a sciută profitá de relațiunĭ, de a încheiá tractate înțelepte de stată și de căsătorii și prin aceea de a'șĭ căștigá pretensiunĭ ereditarĭ asupra provinciilorŭ vecine, prin care s'a formată pasŭ de pasŭ acestŭ stată mare. D-vóstră cunóscețĭ proverbiulŭ: Bella gerant alii, tu, felix Austria, nube. Dér a fostŭ și o necessitate naturală, că s'a născutŭ Austria; a fostŭ mai cu sémă periculului de resbóie cu Turcii, care a făcutŭ Austria. Din necesitatea aperării în contra Turcilorŭ s'a născutŭ statulŭ austriacŭ. Pe aceste base au și statŭ până în timpulŭ mai nou. Astădĭ sustă statulŭ austriacŭ, și trebue sĕ susté, pentru că popórele, carĭ sĕ află sub sceptrulŭ austriacŭ au trebuință reciprocă de apĕrărea acestui statŭ. Chiarŭ în timpulŭ mai nou a disŭ împeratulŭ într'unu mesagiŭ, că popórele sĕ locuéscă în perfectă egală îndreptățire unele lângă altele, în reciprocă respectare și în reciprocă aperare a drepturilorŭ lorŭ. În acestŭ înțelesŭ totdéuna vomŭ conlucrá cu celelalte popóre ale imperiului. Noi vomŭ căuta sĕ trăimŭ frățesce și prietinesce cu Nemții, căcĭ ei sunt concetățenii noștrĭ și noi avemŭ lipsă de ei, după cumŭ și ei au lipsă de noi. Noi vomŭ da limbei germane ceea ce va fi de trebuință. Dér nu cerețĭ ceea ce este pentru noi o umilire, o vătămare a onórei și a drepturilorŭ nóstre naționale. Că după cumŭ dice poetulŭ miserabilă este națiunea care nu jertfesce totŭ pentru onórea s'a. În înțelesulŭ acesta totdéuna vomŭ procede cu elementulŭ germanŭ în deplinŭ lealitate și în deplină frațietate. Numai cândŭ vomŭ lucrá unii față de alții astfelŭ putemŭ sperá, că vomŭ avé în imperiu pace internă și nu lupte perpetue prin interpretarea reutăciósă a unorŭ noțiunĭ nóuĕ și că și în afară vomŭ fi unițĭ prin concordiă forță și putere. (Aplause viue în drépta, fluerăturĭ și șuerăturĭ în stângă si pe galerii.)

„Mila împĕrătéscă“.

Cetimŭ în „Telegrafulŭ Românŭ“:

„Mai nou, și — după cum semțimŭ noi — mai tristŭ este în momentulŭ de față aceea, ce ne aduce buletinulŭ oficialŭ „Budapesti Közlöny“ în Nrulŭ seu 23 din Dumineca trecută. Ne aduce unŭ normativŭ nou ministerialŭ, care prescrie modalitatea, cum sĕ se împartă pe viitoriu ajutorulŭ de statŭ la preoțimea și comunele bisericescĭ din archidiecesa nóstră ortodoxă. Normativulŭ culminéză într'aceea: că de acum înainte nicĭ unŭ protopopŭ, nicĭ unŭ preotŭ și nicĭ o comună bisericéscă nu va avé parte de ajutoriulŭ de statŭ, déca nu va suplicá imediatŭ la ministeriu. Autoritățile superióre bisericescĭ, cari până acum împărțá ajutórele acestea după unŭ planŭ sistematicŭ, bine combinatŭ cu necesitățile bisericii, de acum înainte vorŭ fi degradate la rolulŭ de a-și dá numai părerea la suplicele, cari li se vorŭ comunicá, ér deciderea din posițiune în posițiune și efectiva împărțire a ajutóreloră este reservată ministeriului, independentŭ de ori-ce părere. Nu vremŭ sĕ preocupămŭ vederile celorŭ mai competențĭ și interesațĭ mai de aprópe în acésta cestiune gravă și póte și delicată: atâta însĕ ne permitemŭ a observá cu tótă loialitatea, ce ni-o păstrămŭ: că nouĕ ni se pare, ca și cândŭ lucrurile ar merge într'acolo, ca de acum înainte sĕ nu se mai împartă ajutóre de statŭ pe scopurĭ bisericescĭ după trebuințele realĕ ale bisericii: ci mai vêrtosŭ sĕ se dea remunerațiunĭ acelora, carĭ vorŭ scí sĕ se presinte vrednicĭ de grația specială a guvernului. Dér sĕ stămŭ pe locŭ, sĕ așteptămŭ vocea bisericii, și deocamdată sĕ ne mărginimŭ la unŭ suspinŭ din adênculŭ sufletului!“

Pompierii în Blașiŭ.

Cuvêntulŭ de deschidere

alŭ comandantelui superiorŭ de pompierĭ **Augustin Ungurŭ** la prima adunare generală ordinară a „Reuniunei pompierilorŭ voluntarĭ din opidulŭ Blașiu“ ținută la 8 Ianuariu 1884. st. n.

Onorată adunare!

Inima-mĭ saltă de bucuriă, cândŭ vĕdŭ idea Reuniunei de pompierĭ voluntarĭ în acestŭ opidu (têrgușorŭ) încorporată și realisată până întru atâta, în câtŭ astadĭ vĕ potŭ saluta cu cordialitate colegială la prima adunare generală ordinară a reuniunei nóstre, și acésta cu atâtŭ mai vêrtosŭ, fiindŭ că mi sĕ dă ocasiunea de a vĕ esprima profunda mea recunoscință pentru bunăvoința și încrederea D-V., care ațĭ manifestat'o față de modesta mea persónă atuncĭ, cândŭ m'ațĭ onoratŭ cu conducerea acestei reuniuni. Vĕ salutŭ dér' D-lorŭ și vĕ dîcŭ: „bine ațĭ venitŭ!“ „Unde-i unulŭ nu-i putere. Unde-sŭ doi puterea cresce!“ dice laureatulŭ nostru poetŭ Vasilie Alecsandri.

Seclulŭ în care trăimŭ este seclulŭ Reuniunilorŭ și alŭ Associațiunilorŭ. Șciința și arta au datŭ mâna și resultatulŭ cooperațiunei lorŭ ne pune în uimire. Ele sunt „Fĕțĭ frumoșii“ pe carĭ bătrânii noștri i-au prevĕdutŭ în basme, și poeții clasicĭ în entusiasmulŭ geniului lorŭ. Din polurĭ în polurĭ trămitemŭ astădĭ dorințele nóstre — ba acușĭ chiar și vorbele nóstre — în timpŭ de câte-va minute. În țerile civilisate aflămŭ o mulțime de stabilimente și instituțiuni, prin carĭ ni sĕ asecuréză progresulŭ și ni sĕ faciliteză conservarea vieței și a averei.

Dintre tóte instituțiunile acestea însĕ nu este nicĭ una mai salutară decâtŭ Reuniunile de pompierĭ voluntarĭ, înființate pentru a împedecá foculŭ în furia sa, și pentru a scăpá averea și viața acelorŭ nenorocițĭ, carĭ sunt atacațĭ de către acestŭ elementŭ distrugĕtorŭ. Foculŭ e elementulŭ acelŭ înfricoșatŭ, care înscenéză cele mai funeste catastrófe în viața omenéscă. Familii întregĭ, comune, ba chiaru cetățĭ marĭ înfloritóre le a nimicitu adese, le a prefăcutŭ în scrumŭ și cenușă, așa în câtŭ nu odată s'ar fi putută dice: „fuit Ilium“ a fostŭ cutare cetate, nu mai este. Este superfluu a vĕ aduce esemple. Durere, calamitățile și nenorocirile causate prin focŭ sunt dîlnice chiarŭ și în timpurile nóstre.

Fericita ideă de pompierĭ voluntarĭ fŭ sprijinită cu caldură, și îmbrățoșată cu entusiasmu în opidulu nostru. Nu ne putemŭ lăudá, ce e dreptŭ, că amŭ fi fostŭ dintre cei d'ântâi, carĭ au introdusŭ salutaria instituțiune de pompierĭ voluntarĭ. Alte orașĕ, ba chiarŭ și sate ne-au întrecutŭ. Trebue însĕ sĕ luămŭ în considerațiune împregiurările vitrege și mijlócele modeste, de carĭ dispune acestŭ micŭ, însĕ însĕmnatŭ și iubitŭ opidŭ. Cetățenii sunt avisațĭ la ajutorulŭ propriu, la sine însușĭ. Cea ce și-au făcutŭ cetățenii până astădĭ, și-au făcutŭ prin sine și dela sine. Reuniunea nóstră e o dovadă eclatantă despre vitalitatea cetățenilorŭ din Blașiu, este unŭ semnŭ de cultură și civilisațiune, este unŭ pasŭ giganticŭ de progresŭ, nu e celŭ dântâiu, dér nicĭ celŭ din urmă, pentru că Blașiulŭ are sĕ înainteze, are sĕ înflorésca, căcĭ Blașiulŭ nu a fostŭ încă, Blașiulŭ va fi!

Pentru a cunósce fasele, prin carĭ a trecutŭ și greutățile cu carĭ s'a înființatŭ Reuniunea nóstră, permiteți-mĭ D-lorŭ a vĕ schițá pe scurtŭ desvoltarea și realisarea ei:

Ardêndŭ în 22 Februariu 1881 grajdurile d-lui prof. prep. Stefanŭ Popŭ, Dómna vĕd. Maria Tipografŭ din acestŭ încidentŭ a ținutŭ în locuința d-lui comerciante Basiliu Turcu o cointelegere cu fratele sĕu d-lŭ

---

vorŭ scăpá acum de sclăviă, Vĕ vețĭ uimí ce putere vorŭ desfășurá. Se vorŭ deprinde în sciințe, în arte și în ale ostășiei și fapte viteze, marĭ și generóse ei lumii vorŭ arătá.“

„Cunoscutŭ și sciutŭ de toțĭ este, că noi nemeșii și magnații țerii Ardélului amŭ ținutŭ totdéuna cu celŭ mai tare. Cu Turcii amŭ fostŭ Turcĭ, cu Nemții amŭ fostŭ Nemțĭ și cu Ungurii suntemŭ Ungurĭ; dér acum a venitŭ ceasulŭ sĕ fimŭ Românĭ. Se părăsimŭ dér hîdosulŭ obiceiŭ de-a pribegí dela unŭ némŭ la altulŭ, ca și lăeții dintr'unŭ cortŭ într'altulŭ. Românĭ au fostŭ strămoșii noștri, Românĭ se fimŭ și noi!“

N'apucase încă bine a sfêrșí cuvêntarea și cei de față o luară pe piciorŭ ducêndŭ cu sine unŭ felŭ de ură ș'unŭ sîmțŭ negru de resbunare în contra baronului devenitŭ pe neașteptate Românŭ.

În diua de 15 Maiu între cele 40—50 mii de Românĭ, carĭ acoperiau „Câmpulŭ libertății“ dela Blașŭ și în céta Hățeganilorŭ se zăresce unŭ omŭ voinicŭ, înaltŭ și frumosŭ, c'unŭ tipŭ pronunciatŭ românescŭ, cu fruntea lată, cu ochĭ de vulturŭ, și c'unŭ capŭ de Cesare, stândŭ cu mâna drépta redicată, uitândŭ mănușa netrasă; Se aude unŭ murmurŭ: „baronulŭ Vasilică Nopcia, lapedă mănușa!“ Și în adevĕrŭ erá mâna baronului Vasile Nopcia, care lăpădândŭ mănușa, face împreună cu cei de față următorulŭ jurămêntŭ:

„Eu baronulŭ Vasile Nopcia jurŭ, că amicilorŭ Maiestății Sale Împĕratului și mare principe alŭ Transilvaniei, ai Augustei case Austriace și ai patriei, voiŭ fi amicŭ, și inimicilorŭ inimicŭ. Ca Românŭ voiŭ susținé totdéuna pe cale dréptă și legiuită drepturile Națiunii române precum și egalitatea, libertatea și frațietatea cu celelalte națiunĭ conlocuitóre.“

Adunarea plină de entusiasmŭ pentru a da fiului celui perdutŭ loculŭ cuvenitŭ în fruntea mesii, a alesŭ cu aclamațiune pe baronulŭ Vasile Nopcia ca vice-președinte alŭ deputațiunii de 30 spre a duce Maiestății Sale Împĕratului cunoscuta petițiune compusă din cele 16 puncte.

Revoluțiunea a isbucnitŭ și după potolirea ieĭ, au începutŭ a da pe față ura pasionată de rassă cei carĭ o dusese cu sine cândŭ s'au depărtatŭ mâhnițĭ din palatulŭ dela Fărcădinŭ, și n'aŭ crutatŭ nicĭ unŭ mijlocŭ, fie câtŭ de mârșavŭ pentru a înegrí pe baronulŭ Nopcia coreligionarulŭ lorŭ de odinióră. Chiar și renumitulŭ poetŭ Jokai, încă n'a pregetatŭ a identifica pe baronulŭ Nopcia într'unŭ romanŭ intitulatŭ „Bogații și Seracii“ séu „fața négră.“ Între toțĭ însĕ celŭ mai înverșunatŭ este istoriculŭ Horváth Mihály, care în „Istoria resbelului pentru independența Ungariei“ apărută la 1865 în Geneva, dice între altele:

„Acelŭ bărbatŭ în timpulŭ câtŭ a cârmuitŭ înainte de 1848, ca comite-supremŭ în comitatulŭ Hunedórii, a sĕvêrșitŭ în taină cele mai degradătóre și înfiorătóre crime. Lucsulŭ, risipa și petrecerile ce se făceau la palatulŭ lui, cu anevoie puteau fi acoperite din venitulŭ moșii lui, trebue se fi avutŭ și alte isvóre de venitŭ. Persóne vrednice de credutŭ spunŭ c'a statŭ în legătură cu bande de tâlharĭ; a fostŭ căpitanŭ și chiarŭ gazdă de hoțĭ. La o ocasiune s'au vedutŭ între argintăria nevestei sale mai multe pietrii scumpe despre carĭ se scia c'au fostŭ jăfuite. etc. etc.“

Aceste grave și necurmate acusărĭ aŭ scosŭ dela o vreme din răbdare pe fiulŭ sĕu, pe baronulŭ Franciscŭ Nopcia, mareșalŭ alŭ curții împĕrătesei în Viena, și adunândŭ o mulțime de iscăliturĭ dela aristocrații Transilvanenĭ, a silitŭ la 9 Decembre 1865 pe istoriculŭ Horváth Mihály se însereze in edițiunea a duóa, Tom. I. pag. 47—48, apărută atuncĭ în Pesta următórea declarațiune:

„Subscrișii cunoscândŭ bine lucrurile dinainte de 1848, declarămŭ, că tóte scirile respândite în contra baronului Vasile Nopcia sunt scorniturĭ reutăcióse și afară de acusările ce-i se facŭ pentru mergerea și participarea la adunarea valachilorŭ ținută în Blașiŭ, tóte celelalte acusărĭ sunt nisce invențiunĭ culese din vêntŭ etc. etc...“

Așa s'a sferșitŭ puterea și mărirea ocărmuitorului din țéra Hațegului și în séra de Sân-Văsii a anului 1883 trecândŭ din acéstă vale a plăcerilorŭ și plângerilorŭ la viéța de vecĭ, n'a lăsatŭ altă suvenire, de câtŭ afumatele ziduri ale palatuluĭ din Fărcădinŭ, care și astădĭ arată trecătorilorŭ gróznica sguduire ce a fostŭ acum 36 de anĭ în țéra Hațegului.

Moțulŭ.

Demetriu Turcu sen. atuncĭ jude opidanŭ, cu nepotulŭ sĕu d-lu Basiliu Turcu, și cu mine, și a făcutŭ propunerea, de a se arangiá unŭ balŭ, pentru procurarea mijlóceloru de stângerea focului promițĕndŭ, că dênsa va concurge cu 50 fl. și la casŭ de deficitŭ va suportá dênsa perderea. D-lŭ Demetriu Turcu a comunicatŭ idea cu notariulŭ opidanŭ d-lŭ Ludovicŭ Tornya, și ambii au cercetatŭ în 24 Februariu 1881 pe d-lŭ advocatŭ Dr. Iacobŭ Brĕndușanŭ, rugându-lŭ sĕ se pună în fruntea întreprinderei.

D-lŭ advocatŭ a conchiematŭ pe 25 Februariu 1881 o adunare, care apoi s'a constituitŭ sub presidiulŭ conchiămătorului în o asociațiune de 23 înșĭ, aliată pentru înființarea unei reuniunĭ de pompierĭ voluntarĭ în opidulŭ Blașiu, și și-a esmisŭ comisiunile sale, pentru arangiarea balului, și câștigarea materialului necesarŭ spre a puté elucrá statutele pentru reuniune. Balulŭ arangiatŭ la 3 Marte 1881 a adusŭ unŭ venitŭ brutto de 237 fl. v. c. la carĭ au contribuitŭ: Escelenția sa Domnulŭ archiep. și metropolitŭ Dr. Ioanŭ Vancea, și dómna Maria Tipografŭ câte cu 50 fl.; d-lŭ Basiliu Turcu cu 20 fl. și alții cu sume mai modeste.

Mai circulândŭ lista și după balŭ, au contribuitŭ mai mulțĭ sume considerabile, așa în câtŭ suma cu brutto dela balŭ s'a urcatŭ la unŭ brutto de 330 fl. pentru cassa asociațiunei aliate.

Asociațiunea de 23 înșĭ a primitŭ în adunarea ei din 8 Maiŭ 1881 proiectulu de statute, care i s'a presentatu gata din partea presidiului ei, și a esmisŭ o comisiune pentru censurarea lui. Comisiunea a presentatŭ opiniunea sa îmbrăcată în unŭ proiectŭ nou de statute în adunarea din 20 Novembre 1881 comitenților sĕi, care proiectŭ primindu-se și presentându-se în adunarea din 11 Decembre 1881 de către presidiu, scrisŭ în 3 esemplare, și tradusŭ în limba maghiară s'a înaintatŭ primăriei opidane locale pentru a-lŭ trămite mai departe.

În ședința din 11 Decembre 1881 s'au esmisŭ o comisiune pentru a arangiá încă unŭ balŭ, care s'a și arangiatŭ la 21 Ianuariu 1882 cu unŭ venitŭ netto de 99 fl. 15 cr.

Procesele verbale ale Asociațiunei de 23 înși, carĭ le-am primitŭ în adunarea din 7 Octobre 1883, cândŭ mi s'a datŭ onórea a fi alesŭ de către d-vóstră de comandante superiorŭ — transpuse din mânile presidiului acelei Asociațiuni — dîcŭ acele procese verbale, carĭ arată tóte acțiunile și tótă mișcarea ce a facut'o acea Asociațiune pentru înființarea acestei reuniunĭ: dau la lumina dilei pe toțĭ, carĭ au concursŭ cu obolulŭ lorŭ, la înființarea acestei reuniunĭ, și mĕ surprinde neplăcutŭ, că nu mĕ potŭ estinde așa tare ca sĕ-i enumĕrŭ pe toțĭ după nume. Se potŭ vedé însĕ în archivulŭ reuniunei nóstre, în amintitele procese verbale, carĭ sunt anale pentru D-lorŭ. Le esprimŭ cu ocasiunea acésta recunoscință și mulțămită pentru ajutoriulŭ datŭ reuniunei nóstre. — Asociațiunea de 23 înșĭ a încercatŭ a arangiá și unŭ concertŭ musicalŭ, pentru sporirea cassei sale, însĕ acésta nu s'a pututŭ.

Deja la 26. Ia 26. Ian. 1882 s'au reprimitŭ statutele dela înaltulŭ ministeriu reg. ung. de interne spre a le modificá în unele puncte. Pentru delăturarea acestorŭ împedecărĭ, v'a convocatŭ comisiunea de statute în mai multe rĕndurĭ, și în adunarea din 19 Augustŭ 1883. s'au așternutŭ statutele îndeplinite după postulatulŭ înaltului guvernu din nou.

In adunarea din 23 Septembre 1883 continuatŭ în 26 Septembre publicându-se statutele resosite în fine aprobate, si conformŭ dispozițiunilorŭ transitorie din aceste statute — începĕndu-se înscrierea membrilorŭ, și continuându-se înscrierea în adunarea din 7 Octobre 1883, a începutŭ presidiulŭ Asociațiunei de 23 inșĭ conformŭ statutelorŭ, a îndeplini agendele comandantelui superiorŭ, și prin adunarea d-vóstre a îndeplini agendele unei adunărĭ generale cu alegerea comandei ațĭ vĕdutŭ, unde din urnă de c o m a n d a n t e s u p r e m ŭ cu 26 voturĭ din 31 amŭ eșitŭ insumi; de a d j u n c t ŭ a l ŭ m e u cu 23 voturĭ din 31 au fostŭ alesŭ d-lŭ advocatŭ Dr. Iacobŭ Brendușanŭ; de ș e f ŭ a l ŭ s e c ț i u n e i s u i t o r i l o r ŭ cu 26 voturĭ din 31 d-lŭ George Vancea, economŭ metropolitanŭ; de ș e f u a l ŭ s e c ț i u n e i s t r o p i t o r i l o r ŭ cu 21 voturĭ din 31 d-lŭ Basiliu Turcu comerciante; de ș e f ŭ a l ŭ s e c ț i u n e i a p ĕ r ă t o r i l o r u cu 23 voturĭ din 31 d-lŭ Ludovicŭ Tompa notariu; de a d j u n c ț ĭ l â n g ă a c e ș t ĭ 3 ș e f ĭ s'au alesŭ d-lŭ George Tat esecutorŭ judec., d-lŭ Augustinŭ Gruița mĕsarŭ și d-lŭ Isidorŭ Domșa compactoru, apoi de c a s s a r ŭ d-lŭ Stefanŭ Daniel, comerciantŭ, și de a r m a ș ŭ d-lŭ Ioane Janza, călțunarŭ.

Comanda a ținutŭ 8 ședințe dela alegere cunósce și au folositŭ tóte mijlócele necesarĭ pentru constituirea reuniunei. A procuratŭ sigilulŭ reuniunei, a comandatŭ o pușcă de apă cu accesorii cu totŭ în prețŭ de 908 fl. 90 cr. o. a., 2 buțĭ de apă cu 80 fl. și alte recuisite neincungiuratŭ de lipsă, pentru stîngere, au făcutŭ dispozițiunĭ pentru uniformarea membrilorŭ, și pentru arangiarea unui balŭ la 18 Ianuariu a. c. în folosulŭ reuniunei, au făcutŭ lista pentru înscrierea membrilorŭ fundatorĭ și părtinitorĭ, s'a împărțitŭ în secțiunĭ.

Și acum d-lorŭ constituițĭ astfelŭ în reuninne regulată, provedută cu statute, ni se impune datorința de a ne împliní misiunea, a înaintá către scopulŭ mărețŭ, care ni l'amŭ propusŭ „a ne deprinde în stîngerea“ focului“. Deși e mică reuniunea nóstră acum la începutŭ, deși dispune despre mijlóce fórte modeste, ea va deveni mare, că va fi spriginiță din tóte părțile pentru scopulŭ ei celŭ nobilŭ.

La lucru dér cu energiă, curagiu și credință în D-deu.

Păstrațĭ cu scumpĕtate frațietatea și colegialitatea intreolaltă, ér față de superiorĭ stima cuvenită, observațĭ în oficiu cu scrupulositate disciplina militară și subordinățiunea necondiționată, acésta o pretinde în modŭ imperativŭ interesulŭ reuniunei, fără acestea nicĭ că și póte cugetá cineva esistința unei corporațiunĭ.

Nutrescŭ cea mai firmă speranță, ba sunt convinsŭ, că d-vóstră, carĭ ațĭ îmbrățoșatŭ idea cu atâta interesŭ ve-țĭ conlucrá din tóte puterile la ajungerea scopului doritŭ, și ațĭ eluptá prin energia și perseveranța d-vóstre lauda concetățenilorŭ și a națiunei.

Amŭ disŭ!

Și eu acésta dechiarŭ prima adunare generală ordinară a „Reuniunei pompierilorŭ voluntarĭ din Blașiu de deschisă.

D i v e r s e.

(Academia română) a creatŭ, după cum ne spune „Român.“ unŭ premiŭ de 5,000 de lei ca onorariu celui ce va depune cea mai complectă colecțiune de musică națională. D. Vulpianŭ a și depusŭ o asemenea colecțiune, în care se află peste 800 de hore românescĭ.

(Convocare.) După ce s'au întăritŭ statutele reuniunei femeilorŭ române din Brașovŭ și Săcele pentru ajutorarea vĕduvelorŭ scăpĕtate ortodoxe rĕsăritene din Brașovŭ și Săcele, subscrisa are onóre în virtutea § 41. din statute a convocá adunarea generală constituantă a acestei reuniunĭ pe Joi în 26 Ianuariu st. v. 1884 la 3 óre p. m. în sala de desemnŭ din edificiulŭ scólelorŭ române centrale din Brașovŭ (Gróveri.) Programa: 1. Raportulŭ președintei provisorie despre starea reuniunei. 2. Constituirea reuniunei prin alegerea președintei și a comitetului.

Brașovŭ în 16 Ianuariu 1884.

Susana A. Mureșianu
Președintă provisoriă.

(Anunțiu importantŭ.) „Morgen-Post“, diarulŭ celŭ mai vechiŭ din Viena, și-a făcutŭ întocmirea, ca raporturile despre pertractările finale ale proceselorŭ sensaționale în contra ucigașiloru de femei și în contra tâlharilorŭ din Maria-Hilf, carĭ procese se vorŭ pertractá în curĕndŭ, sĕ se publice întru totŭ cuprinsulŭ stenograficu pe tótă diua într'unu suplementŭ separatu. Abonamentulŭ la „Morgen-Post“ este pe lună 1 fl. 10 cr. Numerĭ singuraticĭ à 4 cr. se potŭ căpĕtá în tóte traficele și localurile, în carĭ se vêndŭ diare. Numerĭ de probă g r a t i s. „Morgen-Post“ e uniculŭ diuarŭ în Viena, care publică pe di trei romanurĭ.

(Nemții în Parisŭ.) Posițiunea Nemțilorŭ în Parisŭ a devenitŭ nesuferită. Primăriile a duóĕ arondismente au datŭ ordinulŭ, ca toțĭ Nemții angajațĭ la lucrărĭ publice, sĕ fie congediațĭ. Diarele îĭ laudă pentru ácéstă mĕsură. Marea casă Biloret și Mora vestesce prin diare, că a congediatŭ pe toțĭ lucrătorii nemțĭ. Unŭ dentistŭ némțŭ din Saint-Chamand, cu tóte că e însuratŭ și aședatŭ de multŭ acolo, a rĕmasŭ fără clientelă în urma unui apelŭ alŭ Ligei patriotice, de a silí pe acestŭ spionŭ prusianŭ sĕ-șĭ i-a drumulŭ peste granițe. — În urma acestei escomunicărĭ a totŭ ce este nemțescŭ, foile germane vestescŭ, ca lucrătorĭ și meseriașĭ germanĭ sĕ nu mai iea drumulŭ spre Francia unde séŭ nu potŭ duce de câtŭ o viață precariă, séu nu potŭ trăi de locŭ.

Editorŭ: **Iacobŭ Mureșianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Tipografia: **Ioanŭ Gött și fiiŭ Henricŭ.**